

Л. І. Терпан
студ. III курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к.ю.н., доц. М. О. Саракуца

ПРИНЦИП ЛОЯЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У світлі останніх подій в умовах європейської інтеграції України широко обговорюється питання збереження суверенітету нашої країни при її членстві у наднаціональному міждержавному об'єднанні. Взагалі, суверенітет держави включає в себе не тільки наявність певних суверенних прав, а й здатність реалізовувати їх. Слід також відмітити різницю в тому, що у федеративній державі повернути права, які були передані на конституційній основі, односторонньо неможливо, а в Європейському Союзі (далі – ЄС) передача таких прав не відбивається на суверенітеті держави, яка вступає у ЄС, адже, перш за все, держава передає Союзу не самі права, а лише право на їх реалізацію, яке вона в змозі повернути собі шляхом виходу зі складу ЄС або певної сфери інтеграції, і, в другому випадку, дана передача призводить до того, що вдосконалюється сам механізм здійснення влади [1, с.184].

Водночас в юридичній літературі досить часто зустрічається думка про те, що в Євросоюзі сьогодні реалізується концепція «спільного суверенітету», яка заснована в основному на принципі лояльного співробітництва, а тому метою

даної публікації є комплексний аналіз даного принципу, його змісту та значення його реалізації в праві ЄС.

Принцип лояльного співробітництва, в першу чергу, нерозривно пов'язаний з базисними принципами міжнародного публічного права, а саме з принципами суверенної рівності держав, невтручання у внутрішні справи держав, а також з принципом сумлінного виконання державами зобов'язань і принципом співпраці. Всі вони безпосередньо направлені на врегулювання відносин між державами. Принцип лояльного співробітництва вимагає взаємоповагу, а також потребує допомагати один одному у здійсненні завдань між Союзом і державами-членами.

Зокрема, виявлено такі особливості європейського принципу лояльної співпраці:

- застосовності європейських актів;
- розширене коло суб'єктів співробітництва за рахунок регіонів, органів місцевої влади та юридичних осіб, а також збільшилось коло прямої участі в Суді ЄС пересічних громадян, держав-членів;
- на відміну від принципу міжнародного співробітництва держав, лояльне співробітництво між суверенними державами в Європейському союзі здійснюється не тільки по горизонталі, але і по вертикалі – між Союзом і державами-членами;
- нетрадиційно широкий набір інструментів співпраці, а також сфер і галузей співробітництва;
- процесуальна урегульованість співпраці. Римські договори 1957 р., а також договір про Євросоюз 1993 р. вмістили в себе не тільки матеріальні норми, але передбачили і процесуально-процедурну сторону співпраці;
- реалізація принципу лояльності на практиці виражається також в тому, що держави, в чю компетенцію нерідко без санкції вторгається ЄС, відносяться до цього терпимо і не розглядають його як втручання у внутрішні справи і порушення принципу невтручання;
- широта і різноманіття форм співпраці (консультації, повідомлення, утримання від протекціонізму і т. п.);
- членство в ЄС вимагає від держав більшого самообмеження суверенітету з метою єдності і співпраці, ніж в інших міжнародних об'єднаннях [2, с. 7].

Слід зазначити також, що вищенаведений принцип реалізується при виникненні розбіжностей щодо європейських приписів, внутрішньодержавних нормативно-правових актів та деяких інших правових колізій як між ЄС та державами членами, так і між самими членами ЄС у внутрішніх союзних відносинах. При застосуванні принципу лояльності співробітництва розкривається його зміст. Він, в першу чергу, полягає у відданості усім нормам і положенням договорів ЄС, які стосуються спільного ринку, вільного переміщення на ньому товарів, послуг, робочої сили, а також направлений на врегулювання стабільності всіх відносин в ЄС і посилення правового зв'язку між державами-членами. Крім економічного направлення даного принципу, наявна

також і політична спрямованість принципу лояльного співробітництва, що проявляється у збереженні цілісності та зміцненні інтеграційної єдності.

Необхідним буде згадати Договір про заснування Європейської Спільноти 1957 р. із змінами та доповненнями принципу лояльного співробітництва. Цей договір містить окрему статтю 10 (минула 5), яка присвячена вищезазначеному принципу. Вказується, що жоден з учасників інтеграційних відносин не може усунутись від виконання покладеного на нього обов'язку під приводом того, що хтось із інших учасників теж не виконує своїх обов'язків [3].

Крім загальної ст. 10, в Договорі 1957 р. і конкретизуючих його актах похідного права зустрічаються норми, які не можна тлумачити інакше, як нормативне закріплення принципу рівності. Так, ст. 12 прямо забороняє будь-яку дискримінацію з міркувань національної приналежності. Більш того, Раді ЄС дається право вживати заходів з метою заборони такої дискримінації. Норма статті 13 (колишня ба) дає право Раді ЄС вжити відповідні дії для боротьби з дискримінацією, здійснюваною за ознаками статі, расового або етнічного походження, релігії або переконань, непрацездатності, віку і сексуальної орієнтації. Визначене надзвичайно широке коло сфер і повноважень для співпраці держав в рамках ЄС і самого Союзу з державами закладається також ст. 14, що закріплює вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталів [3].

Таким чином, держави-члени і ЄС в цілому наділяються широкими можливостями у реалізації взаємного співробітництва. Водночас при здійсненні принципу лояльного співробітництва для досягнення цілісності та взаємної співпраці ЄС вимагає від держав-членів значного самообмеження у порівнянні з іншими міжнародними організаціями.

Список використаної літератури

1. Колесніченко В.В. Принципи права Європейського союзу: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2010. 22 с.
2. Барышников М.Ю. Принцип лояльного сотрудничества в Европейском праве: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Казань, 2007. 26 с.
3. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25 квітня 1957 р. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU57013> (дата звернення: 24.03.2021).